

Budapest, 2005. május 20.

Dr. Demszky Gábor
főpolgármester
Fővárosi Önkormányzat
1052 Budapest
Városház u. 9-11.

Tisztelt Főpolgármester Úr!

Öt környezetvédő civil szervezet – a Levegő Munkacsoport, a Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ), a Rügyecskék Alapítvány, a Védegyelet és a Zöld Fiatalok (ZöFi) – kéri a Fővárosi Önkormányzatot, hogy haladéktalanul tegyen lépéseket az egészségkárosító részecskeszennyezés jelentős csökkentése érdekében.

Az Európai Uniónak a 10 mikrométernél kisebb légszennyező részecskékre (PM10) vonatkozó irányelve, amelynek előírásait a magyar jog is tartalmazza, 2005-ben legfeljebb 35 olyan napot enged meg, amikor a PM10 koncentrációja határérték felett lehet egy mérőállomáson. Ebben az évben Budapesten a Baross téri mérőállomás már március 16-án a harminchatodik határérték feletti napot mérte. A tavalyi évben a határérték feletti napok száma Budapesten a Baross téren 142 nap volt. A szennyezés mértéke gyakran meghaladja a határérték négyszeresét-öttszörösét is.

Az Európai Bizottság felkérésére nemrég készült felmérés szerint egy átlagos magyar ember, ha marad a jelenlegi szennyezési szint, több mint egy évet veszít az életéből a részecskeszennyezés következtében. Budapesten a várható életvesztés elérheti a három évet is.

A katasztrofális állapot ellenére a Fővárosi Önkormányzat még a törvényben előírt intézkedési tervet sem készítette el a helyzet javítása érdekében, nemhogy hathatós intézkedéseket hozott volna. A témát teljes hallgatás övezi, a lakosságnak semmiféle tájékoztatást nem adtak arról, hogy milyen veszély fenyegeti az emberek életét, egészségét. Ezen tájékoztatás elmulasztásával az önkormányzat szintén megsértette a törvényi előírásokat.

Javasoljuk a belső városrészekben a gépjárműforgalom azonnali korlátozását, mint az ismert leghatékonyabb eszközt a levegőminőség javítására. Bízunk benne, hogy a Fővárosi Önkormányzat mielőbb biztosítani fogja az EU irányelvében és a magyar jogszabályokban előírt városi levegőminőséget.

Üdvözlettel:

Lukács András
elnök
Levegő Munkacsoport

Dragos Tibor
programvezető
MTVSZ

Ferjentsik Viola
alapító
Rügyecskék

Vay Márton
irodavezető
Védegyelet

Vida Viktor
munkatárs
ZöFi

Melléklet:

Részecskeszennyezés Budapesten: határérték túllépések és egészségkárosítás (Szakmai háttéranyag)

Kapcsolat:

Simon Gergely, Levegő Munkacsoport, 06-20-334-4336; simong@levego.hu; 1465 Budapest, Pf. 1676
Vay Márton, Védegyelet, 269-4251, 06-20-444-6637; vaymarton@vedegyelet.hu

Részecskeszennyezés Budapesten: határérték túllépések és egészségkárosítás

Szakmai háttéranyag

Készítette: a Levegő Munkacsoport

Az Európai Bizottság felkérésére – a Tiszta Levegőt Európának (Clean Air For Europe, CAFE)¹ folyamat részeként – átfogó elemzés készült a légszennyezés környezetre és emberi egészségre gyakorolt hatásairól. A felmérés eredményei riasztóak². Kimutatták, hogy az Európai Unióban közel 300 ezer ember hal meg évente a 2,5 mikrométernél kisebb szennyező részecskék (PM2.5) következtében. Kiderült, hogy egy átlagos magyar ember, ha marad a jelenlegi szennyezési szint, több mint egy évet veszít az életéből a PM2.5 részecskeszennyezés következtében. Így e tekintetben Európában a harmadik legrosszabb helyet foglaljuk el. Budapesten a várható életvesztés elérheti a három évet is (lásd az 1. mellékletet!).

A levegőben található kis részecskék (PM) egyrészt a közlekedés és a szél által felvert porból származnak. Ezek jelentős része azonban nem ártalmatlan por, mint a nagyapáink idejében volt, hanem tele van olyan anyagokkal, amelyek korábban nem léteztek, vagy csak sokkal kisebb mennyiségben fordultak elő. Ezeket az anyagokat az ipar, a közlekedés és egyéb emberi tevékenység juttatja a környezetünkbe.

Az egészségkárosító kis részecskék további jelentős hányada közvetlenül a dízelmotorokból származik. A dízeljárművek részecske-kibocsátása, melynek legnagyobb része kóros, egy nagyságrenddel (azaz tízszer) több mint a benzinüzemű motoroké. Az Amerikai Egyesült Államokban ezek a részecskék teszik ki a levegőben található rákkeltő anyagok 78 százalékát. A legveszélyesebbek a már említett, 2,5 mikrométernél kisebb, ún. ultrafinom részecskék, melyek légzőszerveink legmélyére is bejutnak, és onnan nem távoznak.

További súlyos veszélyt jelent, hogy ezek a kis részecskék, amelyek a legkülönbözőbb szennyezőanyagokat tartalmazzák, rátapadnak a növényi pollenek felületére, és magukat a polleneket is rendkívül agresszívvá, allergénekké teszik. Másrészt a pollenekkel együtt ezek a károsanyagok is bejutnak a szervezetünkbe.³

Tudományosan igazolt, hogy szoros összefüggés van az allergiás, asztmás, illetve légzőszervi betegségek előfordulása és a légszennyezettség mértéke között. Nagyrészt a légszennyezés következménye, hogy a fővárosban rohamosan növekszik az asztmás és tüdőrákos betegek száma (ld. a 7. mellékletet). A PM légszennyezés, amely nagy mennyiségben tartalmaz rákkeltő, illetve a légzőrendszert károsító anyagokat, gyerekeknek jelenti a legnagyobb kockázatot, hiszen az ő immunrendszerük még kevésbé fejlett.

A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a porszennyezés mellett több más egészségkárosító anyag (nitrogénoxidok, szénmonoxid, kéndioxid, illékony szerves vegyületek stb.) is nagy mennyiségben található a főváros levegőjében. Mindezek az anyagok megsokszorozzák egymás káros hatását a szervezetünkre.

A PM2.5-öt is magába foglaló PM10-re (a 10 mikrométernél kisebb légszennyező részecskékre) vonatkozik egy olyan EU irányelv, melynek szabályait Magyarországon a 14/2001. (V. 9.) számú KÖM-EüM-FVM együttes rendelet (lásd a 2. mellékletet!) hirdette ki. Ezek a jogszabályok 2005-ben legfeljebb 35 olyan napot engednek meg, amikor a PM10

¹ Az Európai Unió létrehozott egy átfogó jogi keretet Európa levegőjének védelmében. Ennek részeként a Clean Air for Europe (CAFE, Tiszta Levegőt Európának) program keretében felülvizsgálják a jelenlegi szabályozást. Ennek előkészítése során összegyűjtik a légszennyezésről és a hatásairól rendelkezésre álló információkat, és az összes érdekelt fél bevonásával elemzik ki azokat.

² M. Amann, I. et. Al.: Scope for further emission reductions: The range between Current Legislation and Maximum Technically Feasible Reductions, International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) Laxenburg, Austria, 2004, http://www.iiasa.ac.at/rains/CAFE_files/baseline3v2.pdf

³ Ld. A parlagfű allergia: A légszennyezettség fokozza a veszélyt: <http://www.lelegzet.hu/archivum/1995/07/1240.hpp>; A légszennyezés megsokszorozza a pollen-allergia veszélyét: <http://www.lelegzet.hu/archivum/1999/09/0351.hpp>

koncentrációja a határérték felett lehet egy mérőállomáson. Ebben az évben Budapesten a Baross téri mérőállomás már március 16-án a harminchatodik határérték feletti napot mérte. Nem volt sokkal jobb a helyzet az V. kerületi Erzsébet téren, ahol a 36. határérték feletti nap március 31-én következett be, sem pedig XIII. kerületi Honvéd telepen, ahol ez az időpont március 22. volt (ld. a 3. mellékletet!). Sőt, mivel több napról hiányzik a mérési adat, feltételezhető, hogy ezeken az állomásokon a szennyezés már korábban meghaladta a rendeletben előírt értéket. A tavalyi évben, amikor még 55 mikrogramm volt a köbméterenkénti megengedhető légköri koncentráció (az idéntől hatályos 50-nel szemben), a határérték feletti napok száma a Budapesten Baross téren 142 volt (ld. a 4. mellékletet!).

Budapesten ezen egészségkárosító szennyezés kibocsátásáért elsősorban a gépjárműközlekedés a felelős (lásd az 5. mellékletet), és ezen belül is különösen a dízeljárművek.

Úgy véljük, hogy a Fővárosi Önkormányzat a folyamatosan nagyon magas, gyakran az egészségügyi határérték négyszeresét-öttszörösét elérő PM10-koncentráció ellenére nem tesz meg minden lehetséges intézkedést e szennyezés csökkentése érdekében. Nemhogy intézkedések nem történtek, de még a törvényben előírt intézkedési terv sem készült a szinte katasztrófális helyzet javítása érdekében. Mindez annak ellenére történt, hogy az 1996/62/EK irányelv 6. és 7. szakasza értelmében azonnali hathatós intézkedéseket kell hozni a szennyezés csökkentése érdekében. A témát teljes hallgatás övezi, a lakosság semmiféle tájékoztatást nem kapott arról, hogy milyen veszély fenyegeti az emberek életét, egészségét. Ez ütközik a közérdekű adatokról szóló törvény, a környezetvédelmi törvény és Aarhusi Egyezmény előírásaival is, amelyek kötelezővé teszik ilyen az esetekben a lakosság tájékoztatását.⁴

A Fővárosi Önkormányzatnak és a Közép-Duna-Völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségnek haladéktalanul lépéseket kell tennie annak érdekében, hogy biztosítsák az EU irányelvében és a magyar jogszabályokban előírt városi levegőminőséget. Javasoljuk a belső városrészekben a gépjárműforgalom azonnali korlátozását, mint az ismert leghatékonyabb eszközt a levegőminőség javítására.

Budapest, 2005. május 20.

Összeállította: Simon Gergely

⁴ A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. §-ának (1) bekezdése szerint „az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (...) a feladatkörébe tartozó ügyekben (...) köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.”

A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény – különösen annak 5–8. cikkei – szintén kötelezővé teszik, hogy az önkormányzatok megfelelő tájékoztatást adjanak a környezetvédelemmel összefüggő kérdésekről.

Hasonló követelményeket ír elő a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény VIII. fejezete („Az állampolgárok részvétele a környezetvédelemben”), valamint következő pontja: „46. § (1) A települési önkormányzat (...) a környezet védelme érdekében (...) e) elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékeségi területén, és arról **szükség szerint**, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;”

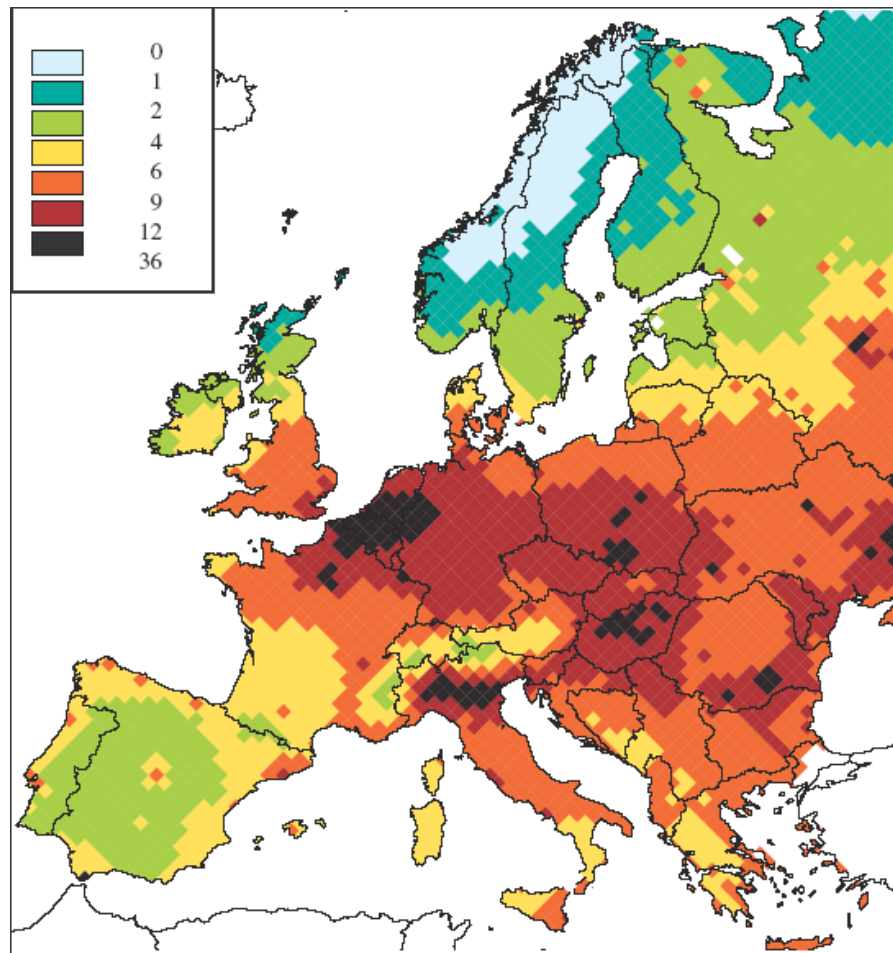
MELLÉKLETEK

1. melléklet:

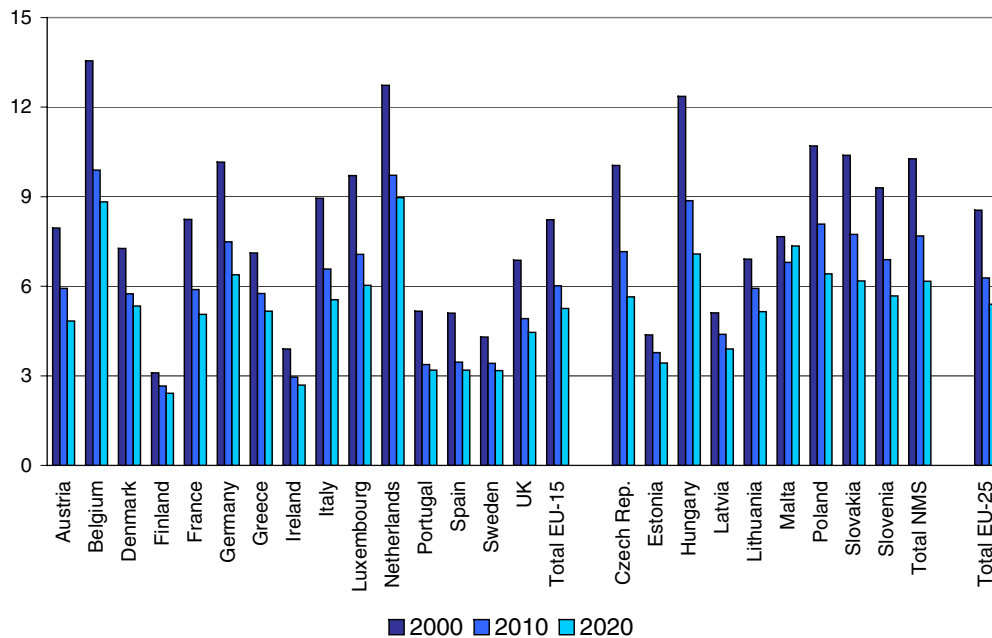
Várható életvesztés a PM2.5 szennyezés miatt Európában

Forrás: M. Amann, I. et. Al.: Scope for further emission reductions: The range between Current Legislation and Maximum Technically Feasible Reductions, International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) Laxenburg, Austria, 2004, http://www.iiasa.ac.at/rains/CAFE_files/baseline3v2.pdf

Várható statisztikai életvesztés hónapokban az antropogén (ember okozta) PM2.5 miatt az 1997-es meteorológia helyzettel számolva, 2000-ben

Várható statisztikai életvesztés hónapokban az antropogén (ember okozta) PM2.5 miatt, az 1997-es meteorológia helyzetével számolva, 2000. évi szennyezési szinttel, illetve szigorúbb szabályozások esetén a jövőben

2. melléklet

Kivonat az imissziós (környezeti levegőminőségi) határértékekről szóló 14/2001. számú KÖM-EüM-FVM együttes rendeletről

Légszennyező anyag [CAS szám]	Határérték [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				Veszélyességi fokozat
	24 órás		éves		
	határérték	tűrészhatár	határérték	tűrészhatár	
Szálló por (PM_{10})	50	50%	40	20%	III.
	a naptári év alatt 35-nél többször nem léphető túl	amely 2001. I. 1-jétől évenként egyenlő mértékben csökken, és 2005. I. 1-jére eléri a 0%-ot		amely 2001. I. 1-jétől évenként egyenlő mértékben csökken, és 2005. I. 1-jére eléri a 0%-ot	

3. melléklet

Azon napok, melyeken határérték felett volt a PM_{10} koncentráció 2005-ben három budapesti mérőállomáson

Forrás: <http://www.kvvm.hu/szakmai/nmc/map.php?id=Budapest>

	Országos Légszennyezettségi Mérőhá-lózat Budapest - Baross tér 2005-01-01 - 2005-05-15		Országos Légszennyezettségi Mérőhá-lózat Budapest - Erzsébet tér 2005-01-01 - 2005-05-15		Országos Légszennyezettségi Mérőhá-lózat Budapest - Honvéd telep 2005-01-01 - 2005-05-15	
	dátum	PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	dátum	PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	dátum	PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
1	2005-01-08	57.18	2005.01.11	52.31	2005.01.09	88.14
2	2005-01-09	79.57	2005.01.12	90.43	2005.01.10	63.90
3	2005-01-10	67.5	2005.01.13	72.44	2005.01.11	80.28
4	2005-01-11	77.05	2005.01.18	54.37	2005.01.12	123.51
5	2005-01-12	107.57	2005.01.19	53.49	2005.01.13	100.47
6	2005-01-13	87.55	2005.01.20	68.71	2005.01.18	75.94
7	2005-01-14	69.72	2005.01.29	54.23	2005.01.19	76.13
8	2005-01-18	83.26	2005.01.30	65.17	2005.01.20	94.99
9	2005-01-20	80.95	2005.01.31	63.06	2005.01.21	106.64
10	2005-02-04	79.69	2005.02.04	71.67	2005.01.27	50.50
11	2005-02-06	59.7	2005.02.05	72.88	2005.01.29	58.97
12	2005-02-07	81.12	2005.02.06	55.82	2005.01.30	67.30
13	2005-02-08	92.67	2005.02.07	72.04	2005.01.31	66.76
14	2005-02-09	105.75	2005.02.08	87.33	2005.02.04	106.42
15	2005-02-10	121.52	2005.02.09	100.88	2005.02.05	92.50
16	2005-02-11	172.71	2005.02.11	138.93	2005.02.06	67.22
17	2005-02-12	234.62	2005.02.13	195.47	2005.02.07	94.31
18	2005-02-13	183.19	2005.02.14	53.83	2005.02.08	108.29
19	2005-02-14	61.63	2005.02.26	57.42	2005.02.09	122.18
20	2005-02-15	54.43	2005.02.27	50.59	2005.02.10	136.81
21	2005-02-19	66.87	2005.03.04	68.84	2005.02.11	191.36

22	2005-02-20	81.77	2005.03.06	70.85	2005.02.12	359.47
23	2005-02-21	102.81	2005.03.07	98.4	2005.02.13	268.2
24	2005-02-22	64.15	2005.03.17	71.17	2005.02.14	62.54
25	2005-02-26	77.62	2005.03.18	67.6	2005.02.15	73.56
26	2005-02-27	75.54	2005.03.22	52.86	2005.02.16	142.83
27	2005-03-01	53.55	2005.03.23	74.33	2005.02.18	159.77
28	2005-03-02	55.54	2005.03.24	130.56	2005.02.21	188.72
29	2005-03-03	71.63	2005.03.25	135.69	2005.03.04	73.91
30	2005-03-04	96.91	2005.03.26	153.85	2005.03.05	67.53
31	2005-03-05	67.12	2005.03.27	85.97	2005.03.06	74.90
32	2005-03-06	70.67	2005.03.28	81.73	2005.03.11	67,30
33	2005-03-07	96.87	2005.03.29	56.61	2005.03.17	80.24
34	2005-03-08	54.87	2005.03.30	88.86	2005.03.18	71.29
35	2005-03-12	52.22	2005.03.31	74.76	2005.03.22	73.26
36	2005-03-16	54.1	2005.04.01	50.18	2005.03.23	72.41
37	2005-03-17	88.5	2005.04.02	64.56	2005.03.24	103.96
38	2005-03-18	82.4	2005.04.03	81.18	2005.03.25	108.39
39	2005-03-19	56.78	2005.04.04	91.37	2005.03.26	121.63
40	2005-03-22	54.03	2005.04.05	100.07	2005.03.27	60.93
41	2005-03-23	59.99	2005.04.06	100.63	2005.03.28	62,60
42	2005-03-24	90.9	2005.04.07	132.11	2005.03.31	50.88
43	2005-03-25	96.44	2005.04.08	122.03	2005.04.02	52.52
44	2005-03-26	110.37	2005.04.09	84.2	2005.04.03	63.45
45	2005-03-27	58.04	2005.04.10	76.03	2005.04.04	75.73
46	2005-03-28	54.07	2005.04.13	57.66	2005.04.05	77.91
47	2005-03-30	70.77	2005.04.14	87.16	2005.04.06	68,60
48	2005-03-31	67.92	2005.04.15	83.61	2005.04.07	101.64
49	2005-04-02	57.45	2005.04.16	106.8	2005.04.08	89.14
50	2005-04-03	52.93	2005.04.17	61.92	2005.04.09	58.93
51	2005-04-04	66.94	2005.04.18	60.18	2005.04.14	63.58
52	2005-04-05	74.92	2005.04.20	73.26	2005.04.15	61,60
53	2005-04-06	69.99	2005.04.24	57.45	2005.04.16	67.78
54	2005-04-07	100.32	2005.04.25	58.22	2005.04.18	50.21
56	2005-04-10	Nincs adat	2005.04.26	53.05	2005.04.20	54.98
57	2005-04-14	67.07	2005.05.01	61.81	2005.05.03	55,20
58	2005-04-15	54.54	2005.05.02	65.75	2005.05.04	61.48
59	2005-04-16	79.12	2005.05.03	90.21		
60	2005-04-24	50.17	2005.05.04	107.58		
61	2005-05-02	50.26	2005.05.15	62.82		
62	2005-05-03	70.76				
63	2005-05-04	84.14				
64	2005-05-15	50.73				
65						

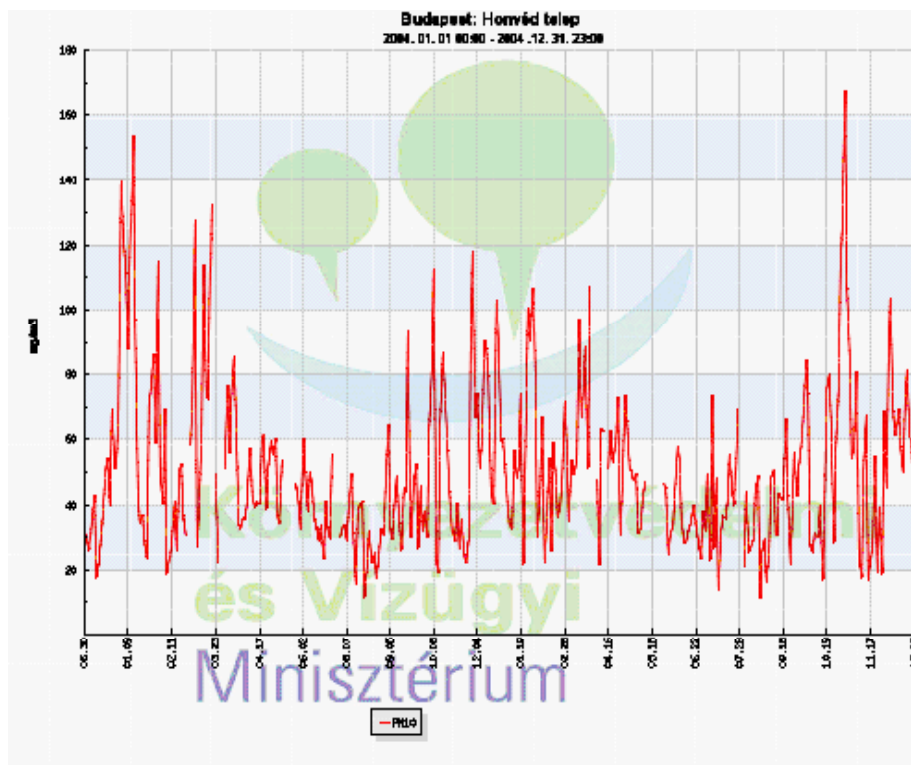
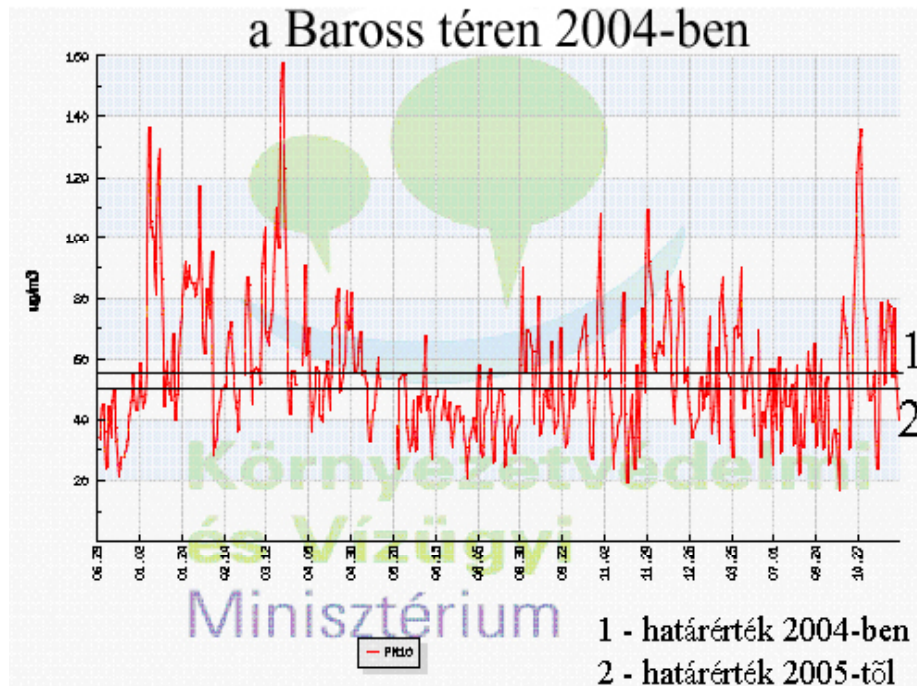
4. melléklet

A napi PM10 koncentráció alakulása Budapesten 2004-ben, különböző mérőpontokon (Forrás: KvVM)

(A PM10 egészségügyi határérték 24 órás átlagokra vonatkozóan 2004-ben: 55 µg/m³)

A napi por koncentráció (PM10)

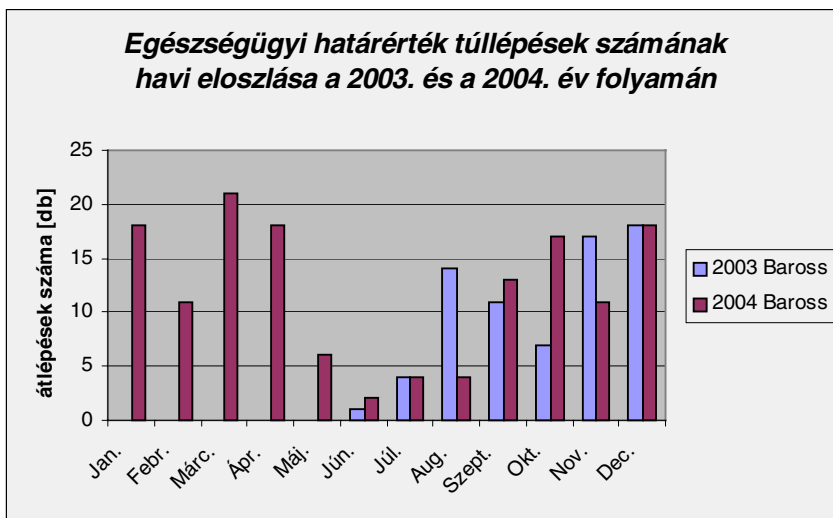
a Baross téren 2004-ben

5. melléklet

A PM10 koncentráció határérték túllépések Budapesten a Baross téren 2004-ben

Forrás: KVVM

Azon napok száma, amikor PM10 határérték túllépés volt 2004-ben

2004	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	ÖSSZESEN
Széna tér	12	6	16	14	7	1	1	2	9	10	2	0	80
Baross tér	18	11	21	18	6	2	4	4	13	17	11	18	142
Honvéd telep	18	5	11	14	2	2	4	0	4	19	9	20	107
Háttér állomások													
Kőrakás	9	6	10	4	1	1	0	1	5	4	2	2	45
Pesthidegkút	11	3	7	3	0	0	2	0	5	9	7	6	53

PM10 egészségügyi határérték 24 órás átlagokra vonatkozóan

2003-ban: 60 µg/m³

2004-ben: 55 µg/m³

2005-ben: 50 µg/m³

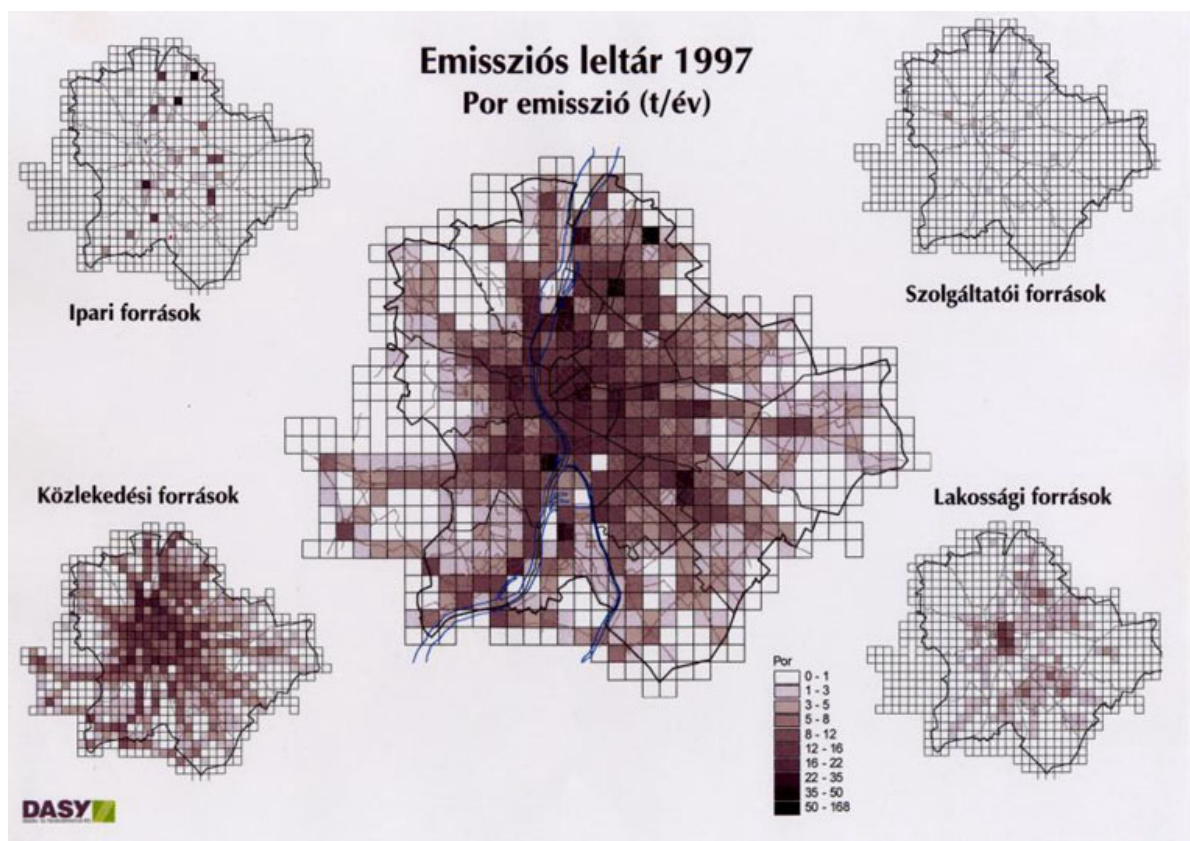
6. melléklet

A közlekedés szerepe a Budapesti légszennyezésben

A szennyezőanyagok kibocsátásának ágazati megoszlása Budapesten 2002-ben, tonna

(Forrás: Kémiai Nemzeti Profil tervezet 2005; 3. fejezet; KVVM)

Ágazat	NO _x	CO	Por	SO ₂
Ipar	3 344	2 620	320	1 647
Közúti közlekedés	14 448	98 227	1 854	275
Lakossági fűtés	1 418	2 608	379	625
Szolgáltatók	249	263	5	21
Légi közlekedés	883	1 266	0	39
Összesen	20 342	104 984	2 558	2 607

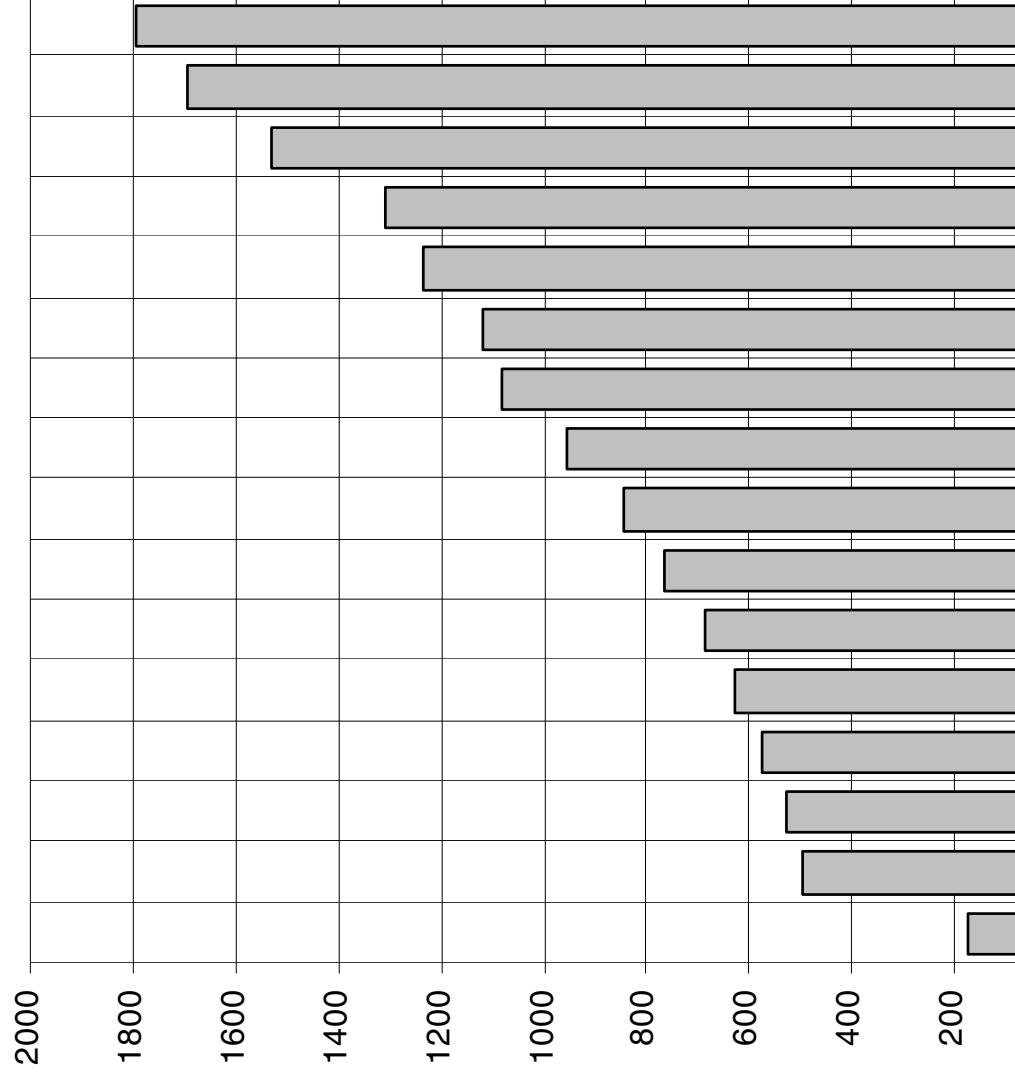
Forrás: A Főváros Környezetvédelmi Programja, 2002

7. melléklet

Az asztmás betegek számának alakulása Budapesten 1980–2004 között

(100 000 lakosra)

Forrás: Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet

**A tüdőrákos betegek számának alakulása
Budapesten 1970-2004 között
(100 000 lakosra)**

Forrás: Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet

